

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana : Duminec'a.

Pretulu abonamentului :	Pretulu insertiunilor :	Correspondintiele si banij de prenumeratiune
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu	se se adreseze la Redactiunea dela
" " " " jum. anu 2 „ 50 „	cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte	„BISERIC'A si SCOL'A“
Pentru Romani'a si strainetate pe anu 7 „ — „	4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	in Aradu, la institutul pedagogic-teologicu.
" " " " j. a. 3 „ 50 „		

Nro. 1826. Pres.

Pré onoratiiloru parinti protopresviteri, inspectori de scóle si onoratei preotimi din dieces'a Aradului.

Apropiandu-se prim'a Septemyre, diu'a inceperii prelegeriloru in tóte scólele confessionale din diecesa, si fiindu invetiatur'a, séu desceptarea si luminarea tenerimei, si prin acést'a cultur'a poporului nostru un'a din cele mai neapérate trebuintie ale lui, o trebuintia tocma asia de mare ca si pana de tóte dílele, ne amu semtitu detori si cu acésta ocaziune la incepearea prelegeriloru a ve atrage atentiunea TD-vóstra asupra marei insemnatáti, ce o are scól'a pentru poporul nostru, ca cu chipulu acest'a inea de acum, dela inceputu, se ne intrunimu cu totii intru realisarea scopului celu mare: promovarea culturii in tóte clasele poporului nostru.

Este unu lucru pré cunoscutu, ca cu incepere dela nascere si pana la mórte nisuinti'a fiacarui omu este indreptata a-si creá o sórte mai buna, a ajunge la bine si fericire; sciutu este apoi, ca de regula numai acei ómeni si-potu realisa dorintiele lor, cari sunt mai descepti si mai luminati, si cari prin invetiatura si-au insusitu cultur'a mintii si a inimei. Celu ce se indoiesce despre acestu adevéru, se póte convinge fórte usioru privindu asupra lumii, si vediendu ómenii, si starea, in carea se afla.

Astfelu, credemu, este pré usioru de intielesu, ca precum caus'a principala intru realisarea binelui si fericirei omenesci este luminarea mintii si cultur'a inimei, totu asemenea tóte pedecile, ce le intempina omulu intru realisarea binelui si fericirei sale, provinu numai si numai din intunereculu mintii si din lips'a de cultura a inimei.

Sunt in lume si chiar in jurulu nostru, multe popóra, cari se bucura de o stare buna, si cari

ocupa locu demnu in societatea omenésca. La acea stare s'au ridicatu fara indoiéla acele popóra numai prin desceptarea mintii si nobilitarea inimei. Sunt éراسi alte popóra si natiuni, cari ca si a nóstra nu se bucura de asemenea buna stare si de o positiune mai démna. Caus'a, carea le tiene inderetru, de buna séma nu este alt'a, decât lips'a de invetiatura séu remanerea lor inapoi in cultura, ér popórele remase inapoi in cultura nu potu tiené pasu, séu concurentia cu alte popóra. De aci provine apoi seraci'a si desconsiderarea, ba chiar caderea lor cu sufletulu, ~~apatia~~ si desperarea, cari tóte conduc la diferite pecate, din cari apoi se nascu o multime de rele, si chiar scaderea progresanda a poporatiunei.

Uniculu mijlocu, singur'a doftoria vindectória contra tuturor acestoru rele, cari se aréta in mare mesura si la poporul nostru, este scól'a si invetiatur'a.

Se damu deci poporului nostru invetiatur'a trebuinciósa, se desvoltámu acele talente depuse intru prisosintia in fii lui, si cu deosebire se-i crescemu in invetiatur'a religiósá morala, se-i crescemu in fric'a Domnului in scólele nóstre confessionale, si eured vomu avé fericirea a vedé, ca scól'a ne va dá in abundantia totu ce dorimu, si in acelasi timp ne va feri de acele rele, cari apésa atât de greu asupra nóstra astadi.

Nu trebuie se tainuimu, ca desi avemu in totu loculu scóle poporale, si inea mai totu bune; totusi o mare parte a poporului nostru, ca si slabanogulu din s. evangelia, de ani ascépta dupa omulu, carele se-lu introduca in ap'a cea mantuitória, se-lu introduca in scóla, ca se-se póta impartasi si bucurá de folósele ei. Momentulu celu mai acomodat spre scopulu acest'a este chiar timpulu, cand au se-se incépa prelegerile. Acum mai multu ca ori cand avemu a-i aretá folósele invetiaturii si binefacerile scólei, facendu-lu totu de odata atentu si la tristeles urmari

ale remanerii inapoi in cultura, si preste totu ale nenvetiaturii.

Avemu cu adeveratu multi preoti si invetiatori zelosi, cari si-implinescu conscientiosu detorintiele loru catra poporu facia de scóla si biserica, ér urmarile sunt: ca poporulu pastoritu de asemenea preoti inaintéza in tóte privintiele. Elu se deosebesce de celalaltu poporu prin o buna stare vediuta, si póte rivalisá si tiené concurenția cu celelalte popóra.

Durere inse, avemu si alti preoti si invetiatori, cari nu sciu apretiui adeveratele binefaceri ale invetiaturii, nu le spunu acestea la timpu si cu ingrigire parintésca poporului, din care cauza poporulu pastoritu de densii este in decadintia, si merge din di in di spre o decadere totu mai mare.

Precum felicitámu pre preotii si invetiatorii buni si zelosi, ca pre cei mai buni amici ai poporului, pentru nisuintiele loru intru luminarea poporului, si precum ii-incredintiamu, ca se voru bucurá de binecuvéntarea lui Ddiu, a posteritátii si a bisericei nóstre, tocma asia trebue se compatimimu si deplangemu pre cei ce nu se intereséza de invetiatur'a tenerimei si a poporului, sciindu cât de grea le va fi respunderea inaintea lui Ddiu, a bisericei si a posteritátii, pentruca traindu din sudórea turmei loru, nu s'au interesatu de binele acelei turme.

Deci la inceperea prelegeriloru ivindu-se noua ocasiune pentru cei zelosi a-si renói bunavointi'a loru facia de poporu, si a-si cascigá titluri noue la recunoscinti'a bisericei, ér pentru cei din urma fiindu unu momentu bine venitu a-si indreptá omissiunile din trecutu, si a nu lasá in urm'a loru nume reu, odiosu si despretiuitu, venimu a-i provocá pre toti la implinirea cât mai conscientiosá a detorintieloru loru facia de scóla si facia de poporu.

Spre scopulu acest'a ca si in trecutu indetoramam pre fiacarele la urmatórele:

1. Conformu dispusetiuniloru din „normele pentru administratiunea invetiamentului“ §. 10 sè se faca de timpuriu conscrierea tuturor prunciloru de scóla dela 6—12 ani, indetorati a cercetá scól'a de tóte dilele, si a celoru dela 12—15 ani indetorati a cercetá scól'a de repetitiune; ér parintii, séu tutorii aceloru prunci se fie parintesce sfatuiti si admoniti dela diu'a inceperii prelegeriloru incolu a-si trimite pruncii loru regulatu la scóla.

2. Pe diu'a de 1. Septemvre a. c. tóte edificiele de scóla se fie bine grigite si provideute cu tóte cele trebuintióse, precum: scaune, mese, table, mape, globuri si altele, pentru ca pre atunci sè se póta incepe prelegerile fara impedecare.

3. Preotii din comune primescu insarcinare: ca in duminec'a, ori serbatórea, ce premerge inceperii prelegeriloru dupa finirea servitiului divin in biserica, se cuvinteze poporului despre folosulu invetiamentului, in sensulu celoru espuse mai sus. Dupa cuventare imbracati in ornatu bisericescu se mérga la scóla dimpreuna cu poporulu, unde voru face santirea apei si a scólei.

4. Preotii din comune primescu insarcinare: ca in septeman'a prima a inceperii prelegeriloru se cerceteze in tóta diu'a scól'a câte odata, pentru a se incredintiá: daca invetiatorii tienu regulatu órele de prelegere, si daca pruncii indetorati au inceputu a cercetá prelegerile. Daca voru observá, cà careva dintre prunci inca n'ar fi inceputu a cercetá prelegerile; atunci preotii, ori voru chiamá la sine pre parintii acelor'a, ori voru merge pre la casele loru — ceea ce póte face preotulu in interesulu invetiamentului — apoi voru întrebá pre acei parinti de causele, din cari fii loru n'au cercetatu prelegerile, si observandu cà acele cause n'aru fi motivate — si cà acei parinti din nepasare si renitentia retienu pre fiii loru dela scóla; atunci se-ii sfatúiesca parintesce a-si trimite fii loru la scóla, aretandu-li folósele scólei, si urmarile cele triste ale n'vetiaturei, ér daca nici dupa acésta sfatuire n'ar urmá a trimite pre fii loru la scóla; atunci se-ii citeze inaintea comissiunei scolari, si se-ii sfatúiesca de nou, pre langa acea admonitiune, cà daca nu voru ascultá, voru fi aretati dregatoriei politice spre a-ii constrengere prin pedepse la implinirea acelei detorintie a loru.

5. Preotii voru repetí a cercetá scól'a si in a dou'a septemana dupa inceperea prelegeriloru, si daca voru observá, cà careva parinti nici dupa cele dóue admonitiuni din punctulu precedinte nu aru trimite pre fii loru la scóla; atunci cerendu dela invetiatoriulu consemnarea acelor'a, compunenda dupa §. 15. din „norme,“ in contielegere cu comisiunea scolara o va transpune antistiei comunale, si va staruí pentru constrengerea aceloru parinti prin pedepse la tramiterea fiiloru loru la scóla.

6. Totu asemenea voru purcede preotii in contielegere cu comisiunile scolare — si in a trei'a si a patr'a septemana, si mai departe, pana candu voru face, ca toti pruncii apti de scóla, se cerceteze prelegerile regulatu.

7. Dupace astfelu se va fi regulatu cercetarea scólei, urméza a se face in grigire pentru cartile de scóla, fara care nu póte progressá invetiamentulu. Parintii prunciloru cu dare de mana sè se indemne a procurá insii acelea, cumperandu-le ei de a dreptulu, ori predandu pretiulu loru preotului, séu invetiatoriului, ca se-li procure densii; ér pentru pruncii cei seraci

si fara de medilóce se recomanda procurarea acelor carti prin comitetulu parochialu, ori din fondulu scólei, ori din cass'a bisericeii.

Infine mai amintindu inca odata cà acést'a este chiamarea si detorintia lui cardinala, si cà este timpulul supremu, se ne cugetamu cu totii mai multu si mai seriosu ca pana acum la implinirea acestei detorintie, dela care depinde viitoriulu credintiosiloru nostri, si chiar viitoriulu clerului nostru, si asigurandu pre onorat'a nóstra preotime si invetiatorime, cà noi vomu fi cu mare atentiune si asupra acelor'a cari sciu apretiuí vocea timpului, aretata loru si prin sirele acestea, cum si asupr'a acelor'a, ce n'aru considerá aceste, si nu vomu intrelesá a remunerá dupa putintia servitiile preotiloru si invetiatoriloru, cari se voru distinge intru promovarea invetiamentului, si recomandandu sè-se faca tóte in cea mai buna contielegere cu invetiatorii, cu binecuventare archierésea catra toti, am remasu

Aradu 16. Augustu 1881.

Alu vostru tuturoru

de bine voitoriu:

Ioann Metianu, m. p.

Episcopulu Aradului.

Espositiunea romana.

Sibiu in 20 Augustu 1881.

Domnule redactoru!

De câteva dile orasiulu nostru a capetatu unu coloritu, ce póte ca nu l'a avutu nici odata. Multime de óspeti din tóte partile au venitu se ia parte la siedintiele asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, si mai cu séma se véde espositiunea, si se constate, ce póte romanulu pe terenulu muncii productive.

Nu-ti potu facé acum o icóna despre cele ce am vediutu aici, si deci te rogu a te mul-tiemí se vorbescu in generalu lasandu detaiurile pre numerulu viitoriu.

Espositiunea, ti-marturisescu, a reusitu preste acceptarea multor'a. Tóte sectiunile sunt binisioru reprezentate. Mai bine este inse reprezentatu lucrulu maniloru femeii romane, industri'a de casa. In acésta sectiune gasesci lucruri, cari storcu admiratiunea oricui. Femei'a romana tradéza in lucrulu ei unu gustu atât de minunatu, încât trebue se dici, ca femeile nóstre nu sunt inderetru intru nimicu femeiloru altoru neamuri din lume. In sectiunea acést'a sunt espuse si obiectele tramise dela institutulu de cultura „Asilulu Elen'a Dómn'a“ din Bucuresci, obiecte de o frumsetia rara asia încât cu dreptu cuventu

potemu dice, ca industri'a de casa a femeii romane ar face onóre oricarei natiuni civilisate.

Preste totu se póte constatá prin acésta espositiune ca romanii au facutu mari progrese pe terenulu economicu dela prim'a espositiune arangiata la Brasiovu, in anulu 1862 asia încât ástadi cu totii potemu constatá, ca dreptate a avutu presiedintele comitetului arangiatoriu, dlu Partenie Cosm'a, cand in cuventulu de deschidere a enun-ciatu, ca romanulu prin acésta espositiune a aretatu lumii, ca este plinu de viétia.

Pavilonulu espositiunei este ridicatu in gradin'a mare metropolitana. Edificiulu este simplu, dar interiorulu lui suplínescce inmiitu acésta simplitate. Deasupra edificiului falfae stindartulu albu, simbolulu pácii. Dela pórt'a gradinei si pana la intrare suntu alee improvisate de bradi frumosi.

Obiectele espuse se ridica preste 10,000. dar vinu continuu in tóte dilele si acum multime din tote partile.

Concertulu si balulu arangiatu au reusitu de minune, ér din adunarea generala a asociatiunei notezu, ca averea asociatiunei dupa bilan-tiulu prezentatu de comitetu este de 79,562 fl. 29 cr. ér fondulu academieii de drepturi este de 18,676 fl. 96 cr.

Entusiasmulu tuturoru este generalu.

Faptulu acést'a este cu atât mai imbuçuratori, cu cât tot ce vedemu prin acésta espositiune, ca am ajunsu pre terenulu industriei, si preste totu pre tóte terenele este unu productu curatu numai alu maniloru nóstre.

Unu progresu repede s'a obtienutu fara in-doiéla prin imprejurarea prin multimea meseriasiloru, ce s'au ridicatu in timpulul din urma mai cu séma in partile ardelene, cari la espositiunea precedeata asia dicendu nu esistau de locu, dar cari acum se potu presentá cu fruntea ridicata la ori care espositiune. Industriasiulu romanu, judecatu dupa obiectele espuse desvólta in munc'a sa o desteritate si istetime de minune, asia încât astadi potemu sperá, ca industri'a la romani va luá in scurtu timpu unu aventu mare, si in curend vomu avé o noua clasa de ómeni, cari voru form'a ceea ce pana acum ne lipsiá, burgeoasi'a din orasie.

Acelasi progresu se vede si pre terenulu artelor, unde, precum se vede, inca avemu destule talente.

X.

Jac'a (Zsáka) 16/28 augustu 1881.

Déca amu indatinatu a ne plange si a ne in-tristá, candu vedemu cà invetiamentulu nostru popo-ralu in cele mai multe parti stagnéza fiindu lipsitu si chiar de cele mai indispensabile medilóce ce-lu potu promová, — cu atât mai multu trebue sè ne bucuramu,

candu intimpinamu fapte ce stau immediatu in serviciulu invetiamentului formandu-i bas'a si garanti'a desvoltarei. — O astfelu de bucuria simtu si eu si credu că fiecare romanu adeverat, candu sum norocosu a aduce la cunoscenti'a onoratului publicu o fapta maréti'a si nobila, ce se indeplini in comun'a nóstra cu ocasiunea tienerei essamenului de véra. — Bravulu nostru plugariu Ioanu Pinte'a senior patrunsu de adeveralu interesu facia de scóla, dede dovéda chiar despre firm'a s'a vointia si ardienda dorintia, ce nobil'a s'a anima pastréza pentru promovarea invetiamentului poporalu, — prin depunerea unei fondatiuni scolare de 1000 fl. adeca: Un'a miia floreni v. a. a carei interese sunt menite pentru acoperirea — respective ameliorarea salariului invetiatorescu dela scól'a nóstra gr. or. din Jac'a. — Fapt'a se lauda insasi pre sine, — noi inse ni implinim numai o placuta detorintia morala, candu in numele comitetului parochialu si a tuturoru celoru ce li jace la inima sant'a cauza a progresului, — esprimemu Onorabilului si preademnului nostru conlocuitoriu Ioanu Pinte'a sen. adenc'a nóstra multiamita si recunoscentia publica pentru laudabil'a-i fapta, carea este cu atât mai maréti'a cu cât parcede din poteri modeste, dar din anima curata, nobila si adeveratu crestinesca. — Proni'a divina se binecuventeze ostenelele acestui bravu romanu, éra sacrificiulu acest'a marinimosu se servésca dreptu essemplu si indemnú puternicu si altor'a, cá astfelu se potemu cât mai curendu asecurá existintia scólei si invetiamentului poporalu, si prin ele bas'a existintiei nóstre nationale.

Tom'a Pacala
preotu rom. ort. in Jac'a.

D i v e r s e.

* **Primirile in institutul teologicu** gr. or. aradanu se voru tiené in anul acest'a in *prim'a Septemv're*, pana cand au se-si adreseze recurentii recursele lor adresate catra presidiulu consistoriului aradanu si instruate cu atestatu de botezu si atestatu despre studiele absolvite, ér in diu'a de prim'a Septemv're au a se prezentá in persóna in cancelaria consistoriala.

* **Comisiunea anchetaria sinodala scolara**, ce de unu siru de ani este instituita in dieces'a Aradului, pentru de a controlá si spriginí cu svatulu seu instructiunea publica, est timplu a dispusu, precum suntem informati, ca corpulu profesoralu dela Institutulu pedagogicu-teologicu, cu ocasiunea essamine-lor de véra, se publice **Raportu** si resp. **Programa**, asupra studielor, eleviloru, activitatii profesoriloru, si peste totu asupra tuturoru momentelor vietii Institutului peste anu si cu clasele de progresu. Fiindcá acelu Raportu pentru prim'a óra are se véda lumin'a in véra anului 1882, credem a fi oportunu, ca inca de pre acuma se atragem atentiunea onorabilului corpu didacticu dela institutu, cumca va face unu fórtu bunu serviciu publicului si causei, déca se va ingriji a compune si a publicá unu scurtu, dar genuinu istoricu alu institutului — dela intemeierea lui pre de o parte ca **Preparandia** regia cu dóne clase, pre de alt'a ca institutu teologicu diecesanu, pana la impreunarea ambelor sub conducerea diecesana si reorganizarea lor

ca institutu nationalu-unitaru. Ar fi fórtu interesant a vedé in cifre positive, de ani 50 si mai bine, cât folosu, câte lumini a adusu poporului nostru, culturrei nóstre acestu institutu. Mai dílele trecute avuram in manú unu asemenea raportu cu o asemenea aretare din partea directiunei dela Preparandia serbésca din Zombor, care preparandia s'a infintiatu la 1814, cevasi mai nainte de cât cea romana dela Aradu. Aci din anu in anu este notatu numerulu de preparandi calificati, ce au esitu din acelu institutu pana la 1881, ér dela 1867 incoci si de invetiatorescu preparate. In 67 de ani preparandia din Zombor a datu poporului serbescu invetiatori calificati 976, ér in cei din urma 14 ani — invetiatorescu 105. Observám, cá Preparandia din Zombor din capulu locului érá infintiatu cam pentru 4—500,000 de serbi, precand cea din Aradu cam pentru indoita atáti'a Romani. In tot casulu recomandám in atentiunea onoratei directiuni a institutului nostru din Aradu — amintitulu raportu serbescu: carele in mai multe privintie i póte fi de conducere si-i póte servi cu date.

* **Sobor universalu** vré se convóce Russi'a in Moscva. Celu pucinu foile slave ni aducu acésta scire, ca un'a fórtu latita prin cercurile mai nalte din Petropolea. In privintia programei si resp. scopului specialu, informatiunile sunt fórtu defectuóse si diverginti. Se dice cá voru fi chiamati la acelu soboru seu conciliu universalu toti episcopii si archiepiscopii poporeloru slave, apoi cei patru Patriarchi din Constantinopole, Antiochia, Alexandria si Ierusalim. Altii érași vor a scé, cá au sé se adune toti Episcopii si Archiepiscopii ortodocsi, ba chiar toti cei de ritulu orientalu, si cá vor fi invitati si unii representanti ai bisericii apusene. Scopulu ar fi: unele reforme in cause urginti de disciplina bisericesca si o incercare de apropiare intre ambele biserice. Anume ar fi a se discutá cestiunea celibatului, a casatoriei a dóu'a, si eventualminte a Calendarului, Serbatoriloru, simplificarii portului etc.

* **Biblia din dílele lui Moise**. Citim in „Zastawa“ din Neoplanta: In orasiulu Stabla din Palestina, (care orasiu este in Samaria si in Biblia ce scrie Siomron,) existe o comunitate de Samarineni, urmasi ai acelor popóre, pe cari Regii Persiei, dupa prim'a derimare a Ierusalimului i-au adusu si asediatu in Palestina cari cu timplu s'au facutu Iudei dar si-au pastratu datinele pagane; acea comunitate de Samarineni posedé o biblia in pergamentu, despre carea se sustiene cá ar fi scrisa de unu nepotu alu patriarchului Aron. La capetulu acelei biblie se afla scrisa de man'a scriitorului cártii, urmatóri'a nóta: „Eu Pincha, fiulu patriarchului Aron am scrisu acésta santa carte.“ Samarinenii tienu fórtu multu la acésta biblia si n'ar dáu pentru nici unu pretiu. Dupa multa rogare ei totusi au concessu unui misionariu americanu a decopiá cu fotografi'a unele capitle din sant'a carte.

* **Din anele fundatiunei lui Gojdu pre anii 1870—1880**, ce le primiram dílele din urma se vede, ca din fundatiunea fericitului Gojdu s'au impartitu pana acum stipendie in suma de 36,247 fl. Avere fundatiunei a fost cu finea anului 1880 de 261,367 fl. 69 cr.

* **Din Bucovin'a**. O fapta fórtu imbucuratória si de unu bunu auguru pentru Bucovina, este, cá la gimnasiulu din Sucéva s'a incuviintiatu de catra ministeru deschiderea a doue clase paralele, adeca a clasei antaia si a dou'a, avendu a se incepe limb'a

romana, ca limba de propunere in clas'a antaiu cu inceputulu anului scolasticu 1881/2 ér in clas'a a dou'a cu inceputulu anului urmatoriu.

Din incidentulu acest'a consistoriulu archidiecezanu din Bucovin'a publica unu circulariu, prin carele incunoscienti'za pre cleru si poporu. si prin carele îndemna pre preotime si pre invetiatorii de prin sate se informeze poporulu, ca se-si tramita copii in numeru cât mai mare la scóla. Circulariulu amintitu dice intre altele, ca „daca unii din parinti sunt lipsiti de mijlóce, se nu se planga pentru seracia, deórece sunt stipendie sistemisate din fondulu religionariu, cari se voru acordá celoru lipsiti, ér afara de acést'a se voru affá patrioti in tíera, cari precum facu si pana acum, pre scolarii cei serguintiosi i-voru ajutorá cu carti, cu straiе (haine) si in-susi cu merinde.“

* **Himenu. Stefanu Ciorogariu** notariu comunalu in Sinitea si-a incredintiatu de socia pe **Dsióra Ilean'a Suciú**, fic'a reposatului notariu din Socodoru Ioanu Suciú.

* **Albumulu unei regine.** Citim in diarulu *le Figaro* suptsemnatura *Etincelle*: „Dupa virtutile ce se cere dela unu fecioru, care stapanu ar fi demnu de a fi sluga?“ S'ar putea întórece acésta propositiune si dice acum: „Dupa virtutile ce se ceru dela unu suveranu, care supusu ar fi demnu de a fi rege?“ Asprele lectii date de popóra au datu cu tóte acestea principiloru nobil'a dorintia de a cunóscе bine meseria loru de rege. Femeile mai alesu, — care prin Evangelie au invetiatu mil'a pentru cei mici si cei care sufera, iertarea pentru cei rei, dreptatea pentru toti, — represinta dreptulu divinu cu unu fermecu miscatoriu. Mi se face onórea de a mise tramite cáte-va pagine rupte din albumulu unei regine si voiú avea indiscretiunea de a copiá aici cáte-va cugetari. Nobil'a mana care a scrisu aceste renduri mi-pare mai démna de a guverná unu regatu de cât ori-care alta. Snptu farmeculu delicatu alu femeii, suptu induiosiarea unei inimi ranite in iubirea sea cea mai adanca, se ghicesce unu cugetatoriu si unu poetu. Cugetatoriu si poetu care ar putea se aiba curagiulu unui erou. Maritata de doispredece ani cu unu principe eminentu principes'a — astadi regin'a Romaniei castiga indata iubirea poporului seu. La seducerea tineretiei ei s'adaugau dorurile unei inteligintie superióre. Regin'a avú o féta, cara muri la vérsta de patru ani. Nu voiú vorbi de durerea mamei. Inse lacrimile ei nesecate fura rodítóre. Ea a recunoscutu acésta cand a scrisu: „Viéti'a este o arta in care omulu remane prea adesea diletantu. Ca se fia maestru ii trebuie se verse sangele inimei sale.“ Regin'a Romaniei cunóscе siése limbi; inse in limb'a francesa ne-a facutu onórea se scrie volumulu de cugetari despre care vorbim — si La Bruèyre ar salutá cu respectu acésta nobila rivala. *Le Figaro* reproduce urmatóarele cugetari: „Perii cei albi sunt spuma ce acopere marea dupa furtuna.“ „Femeea pierduta nu vede in femeia onesta de cât o oglinda, ce-i aréta sbarciturile sale; si in mani'a ei, ar vrea s'o sdrobéscă.“ „Somnulu este unu hotiu marinosu. Elu da puterei ceea ce fura dela timpu.“ „Déca timpulu ce-lu perdi ai putea se arunci ca o pomana acelora care-lu intrebuinti'za bine, cáti cersietori n'ar fi bogati.“ „Detoria nu se incrunta de cât atunci cand fugi de ea; urméze-o ti-va suride.“ „Nu ni se iérta nici talentulu, nici succesele, nici amiciei, nici bucuria nostra. Nu ni se iérta de cât mórtea. Cáte odata

nici acésta.“ „Cocosiulu intrunesce in persóna sea si pe turcu si pe cavaleru: elu cumuléza.“ „O femeia, care nu este mandra de sexulu seu, este o regina care nu merita corón'a sea.“ „Cata se tratam corpulu ca pe unu servitoriu, ca se nu se faca stapanulu nostru.“ „Mandri'a este unu reu sfatuitoriu, dar unu amicu sicuru. Ea ne silésce a tiene séma de judecat'a altora.“ „Viéti'a e prea scurta pentru totu binele ce am voi se-lu facemu.“

Convocare.

Comitetulu reuniunei invetiatoriloru romani gr. or. din tractulu Lipovei, pe bas'a decisului adusu in siedinti'a sa din 20 Iuniu vechiu a. c. convóca prin acésta adunarea generala a reuniunei pe dilele de 4/16 — 5/17 Septembre a. c. in localitatile scóleloru romane din Lipova, la care sunt invitati cu onóre a participá membrii reuniunei de tóte categoriile, toti iubitorii culturai si ai progresului, precum si tóte reuniunile sorori si alte corporatiuni, statorindu pentru adunarea generala urmatórea:

PROGRAMA.

1. In pre diu'a adunarii joi sér'a convenire amicabila in ospetaria la „Regele Ungariei.“
 2. *Vineri* la 8. óre deminéti'a Te-Deum in biserica locala, dupa care membrii se intrunesce in edificiulu scólei.
 3. Deschieerea adunarii prin presedinte
 4. Reportulu comitetului.
 5. Reportulu cassarului.
 6. Alegerea unei comisiiuni pentru revidarea repórteloru.
 7. Disertatiuni si feliiurite desbateri pedagogice — didactice.
 8. Redicarea siedintiei.
- Dupa amédiei la 2. óre.*
9. Continuarea disertatiuniloru si desbateriloru
 10. Reportulu comisiiuniloru.
 11. Restaurarea oficialiloru si a comitetului.
 12. Redicarea siedintiei.
- La 5. óre.*
13. Escursiune la Cetatea Sioimosiului.
- Sambata diminéti'a la 9 óre.*
14. Propuneri si motiani diverse.
 15. Defigerea timpului pentru procsim'a adunare generala.
 16. Inchiderea siedintiei adunarii generale.

Lipov'a, in 14/26 Augustu 1881.

Constantinu Cretionu m. p.
presedinte.

Georgiu Bocu m. p.
notariulu reun.

Concurs.

Pre statiunea invetiatoréscă din comun'a **Fiscutu**, in inspectoratul **Vingei** cottulu Timisiului cu terminu pana in **14 Septemvre a. c. candu va fi si alegerea.** Emolumintele suntu: In bani gata 176 fl. 32 cr. 60 chible (meti) grâu.; 10 stangeni de lemne, din care are a-se incaldi si scóla; 4 jugere pamentu aratoriu; si cortelu liberu cu gradina de legumi; si dela o inmormentare, — fiindu poffitu — 40 cr.

Doritorii de a ocupá acestu postu suntu avisati a-si tramite recursele loru instruate in sensulu stat. org. bis. — adresate comitetului parochialu, — **Distri Inspectoru tractualu Antoniu Todorescu in Ving'a** pana la terminulu indicatu. Totodata suntu poffiti a-se pre-

sentá in vre-o Dumineca séu serbatóre in biserica spre a-si aretá desteritatea in cantare si tipicu.
Fiscutu 12 Augustu 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Antoniu Todorescu** m. p. inspectoriu scolariu.

Pentru statiunea invetiatorésca din *Tornya*, se escrie concursu pe bas'a ordinatiunei Vener. Consist. de dto. 8/20 Iuliu. Nr. 1417. cu terminu de alegere pe **6/18 Septembrie a. c.**

Emolumintele sunt:

1. Bani gata 200 fl.
2. Pamentu estravilanu $3\frac{1}{2}$ jugere.
3. Lemne pentru invetiatoriu 2 orgie per 6 fl. 12 fl.
4. Scripturistica 5 fl.
5. Pentru Conferintie 6 fl.
6. Cuartiru cu gradina de legumi.
7. Accidentie dela inmormantari mari: 60 cr. mici 30 cr.

Doritorii de a ocupá acestu postu, suntu poftiti a-si trimitte recursele cu documintele necesarie pana in **5/17 septembré** adresate Comitetului paroch. subscrisului inspectoriu in Sieitinu, si in vre-o duminéca séu serbatóre a-se infatiosia in sft. Biserica din *Tornya* pentru a-si arata desteritatea in cantari si tipicu.
Datu in Tornea 11/23 Augustu, 1881.

Comitetulu parochialu.

Cu invoirea mea: **Teodoru Popovicu** m. p. insp. scol.

Prin ordinatiunea Vener. Consist. de dto 8/20 Iuliu Nr. 1417 scol. se deschide concursu pentru ocuparea postului invetiatoréscu class'a superióra din *Cenadulu magiaru*, cu terminu de alegere **30 Augustu (11 Septembré).**

Emolumintele sunt:

1. Bani gata 200 fl. v. a.
2. $14\frac{1}{4}$ jugere de pamantu estravilanu, esaran-datu aduce sum'a de 171 fl. v. a.
3. 6 Stanjini lemne moi per. 6 fl. face sum'a 36 fl.
4. Scripturistic'a 5 fl. v. a.

Dela inmormantari mici 20 cr. mari 50 cr. Cuartiru liberu cu Gradina de legume.

Doritorii de a ocupa acestu postu suntu avisati asi trimitte recursurile lor, adresate catra Comitetulu parochialu subscrisului inspectoriu de scóle in Sieitinu instruite cu documintele urmátore.

- a) Atestatu despre purtarea morala.
- b) Testimoniu despre absolvarea preparandiei.
- c) Testimoniu despre depunerea essamenului de qualificatiune cu calculi buni.

d) Limba magiara se o poséda perfectu, si a-se presenta in Biseric'a din *Cenadulu Magiaru* de a-si arata preceperea in cantari si tipicu, recursurile intrate in diu'a alegerii nu se voru primi.

In *Cenadulu Magiaru* la 6/8 Augustu 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Teodoru Popovicu** insp. Scolar.

Pe statiunea invetiatorésca vacanta la scól'a confesionala romana gr. orient. din *Checi'a-romana*, in protopresviteratul B. Comlosiului. Emolumintele impregnate cu acestu postu sunt urmátorele: in bani 240 fl. v. a. 50 meti grâu, 4 jugere pamentu aratoriu,

4 metrii lemne, 3 orgii paie, cortelu liberu cu gradina si 10 fl. v. a., pentru scripturistica pe unu anu.
— Terminulu alegeri **6 Septemvrie st. vechiu a. c.**

Recurentii sunt poftiti a-si instrui recursele conformu statutului organicu, trimitiende inspectorului scolariu Paulu Tempea in *Toraculu-mare*, p. u. Béga-Szt-György si a-se presentá in vre-o Dumineca séu serbatóre la S. Biserica pentru aratarea desteritatiei lor in cantare si tipicu.

Checi'a-romana 29 Iuliu 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Paulu Tempea** m. p. inspect. scol.

Pentru statiunea invetiatorésca din *Berindia*, cottulu Aradu, inspektoratulu Borosineului cu care suntu impregnate urmátorele emoluminte:

- 1) in bani gata 60 fl. v. a.
- 2) 15 metrii lemne de focu, din carii are a-se incaldi si scól'a.
- 3) 9. Hec. Lit. 84 litre bucate jumetate grâu, jumetate cucurudiu.
- 4) $1/4$ sesiune pamentu parte aratoriu parte fenatiu.
- 5.) Cuartiru liberu, si gradina de legumi.

Doritorii de a ocupa acestu postu au a-si trimitte recursele pana in **30. Aug. st. v.** oficiului protopopescu alu Borosineului, in *Borosjenő*, si a-se presentá in vre-o duminéca, séu sarbatóre in biseric'a de acolo, pentru a-si arata desteritatea incantare, si tipicu.

Berindia, 22 Iuliu 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Ioanu Cornea** m. p. inspect. scol.

Pentru deplinirea parochieloru vacante in tractulu Beiusiului. — *Calugari* si *Sohodol-Lazuri*, ambele de classa III. conformu ordinatiuneloru consist. de sub Nrii 716. B. si 602 a. c. se escrie concursu.

Emolumintele sunt:

1. In *Calugari*, biru preotiescu dela 150 case câte o bradia de bucate, pamentu 10 holde segregatu din pasiunea comunala, si stólele usuate; terminulu de alegere in **6. Sept. a. c.**

2. In *Soh.-Lazuri*, pamentu de 8 cub. semanatura, biru dela 165 numere câte o bradia cucurudiu, si stólele indatinat; terminulu de alegere in **8. Sept. a. c.** in ambele parochii cuartirulu se va esarendá prin comune.

Recurentii voru avé a-si tramite petitiunile lor in sensulu „Stat. organicu“ pana la terminele indicate la subscrisul in Beiusiu.

Datu in Beiusiu, 8. Aug. 1881.

Pentru Comitetele parochiali.

Vasilu Papp m. p.
protopopu.

Conformu ordinatiunei Ven. Consistoriu eparch. din 23 martiu a. c. Nr. 303 pentru deplinirea postului de suplinte la classa a II-a langa veteranulu invetiatoriu din *Giula-Varsandu*, se escrie concursu cu terminu de alegere pe **Dumineca din 6 Septemvrie st. v. a. c.**

Emolumintele sunt: 100 fl. v. a. 6 orgii de lemne, din care se va incaldi si scól'a, — 8 jugere de pamentu aratoriu de class'a I. — Venitele cantoral delo dela inmormantari dela 50 cr.—1 fl. v. a. si cortelu liberu in edificiulu scólei cu gradina de legumi.

Voitorii de a dobandi acestu postu de invetiatu supline, recursele lor, provazute cu documentele necesarii, si adresate comitetului parochialu din Gy-Varsianu, pana in 4 Septemvrie au ale substerne la D. Inspectoru scolaru Petru Chirilescu in Chitichaz (Kétegyháza) fiindu poftiti si la aceea, ca pana la timpulu alegerei in vre-o Dumineca seu serbatóre se se presenteze la biserica in fati'a locului, pentru de a-si arata desteritatea in cantari si tipicu.

Datu in Giula-Varsianu 12/7 1881.

Georgiu Ciobrisiu m. p.
presid. Com. par.

In contielegere cu mine: **Petru Chirilescu** m. p. insp. scol.

Pentru urmatórele statiuni invetiatoresci vacante:

1. *Olea*, emolumintele sunt: in bani gata 46 fl. 13 cubule de bucate 1/2 grâu 1/2 cucurudiu, 6 orgii lemne, din care e a-se incaldi si scól'a si 8 holde de pamentu aratoriu,

2. *Siad*, incopciatu cu Rogozu, emolumintele pentru ambele sunt: in bani 100 fl. 18 cubule de bucate 1/2 grâu 1/2 cucurudiu, 9 orgii de lemne din care are a-se incaldi si scól'a, si un'a portie de fenu dela tot numerulu de casa.

Alegerea in ambele comune seva tiené in diu'a de 6 *Septembre st. v.*

Doritorii de a ocupá vre un'a dintre acestea statiuni sunt avisati a-si tremite recursele lor instruite in sensulu statutului organicu bis. inspectorului cercualu si administratorului protop. alu Beliului Iosifu Pintia p. u. Hollod in Gyanta.

Comitetele parochiale.

In contielegere cu mine: **Iosifu Pintia** m. p. inspectore cer.

Conformu ordinaciunei consistoriale din 15/27 Iuniu a. c. Nr. 675. B. pentru indeplinirea vacantei parochie *Osiorheiu*, la care este afiliata si comun'a din vecinatate *Fugen*, din protopresbiteratu Oradii mari se escrie concursu de nou cu terminu de alegere pe 13 *Septemvre a. c. st. vechiu*.

Emolumintele sunt:

I. Din comun'a matre

1. Cas'a parochiala cu doue chili si stalu impreunatu cu camara.

2. Unu intravilanu de 1429. □ pamentu aratoriu 5 holde 1319 □ fanatia 2 holde 1206 □ compute catastrale a caror'a venitu anualu se apretiu-
esce 120 fl.

3. Birulu preotiescu dela 55 numere de case, dela fiecare casa un'a vica de bucate se apretiu-
iesce 75 fl.

4. Stólele preotiesci indatinate la anu 60 fl.

II. Din fili'a Fugen

1. Pamentu aratoriu 8. holde 830 □ fanatia 3. holde 304. □ compute catastrale a caror'a venitu anualu 150 fl.

2. Birulu preotiescu dela 16. numere de case dela fiecare casa un'a vica de bucate se apretiu-
iesce 20 fl.

3. Stólele preotiesci indatinate la anu 20 fl.

de totu 445 fl.

Doritorii de a recurge pentru parochi'a acést'a de clas'a III-a sunt avisati: cá recursurile sale mo-

tivate cu documinte necesarie si intitulate comitetului parochialu din *Osiorheiu* pana la 11. Septemvre a. c. st. vechiu a-le substerne protopresbiterului gr. or. Oradanu Simeonu Bic'a in Oradea-mare (*Nagy Várád*).

Alegerea se va tienea in faci'a locului in *Osiorheiu* in órele de diminéti'a.

Osiorheiu la 20. Iuliu 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Simeonu Bic'a** m. p. Prot. Oradii-mari

Conformu ordinatiunei consistoriale din 15/27 Iuniu a. c. Nr. 589. B. pentru indeplinirea parochiei vacante de clas'a II. *Tasiadu* din protopresbiteratu Oradii-mari se scrie concursu cu terminu de alegere pe 30. *Augustu a. c. st. v.*

Emolumintele sunt:

1. Dela 170 de case, dela tota casa una vica de cucuruza sfarmatu apretiuutu anualminte 200 fl.

2. Casa parochiala cu doue chili si gradina intravilana cu 16 jugere estravilanu pamentu aratoriu si de fenatia, a curora venitu anualu se apre-
tiuiesce 120 fl.

3. Stólele indatinate preotiesci apretiuute 300 fl. de totu 620 fl.

Doritorii de a recurge pentru parochia acést'a de clas'a II. sunt avisati: cá recursurile sale motivate cu documinte necesarie si intitulate comitetului parochialu din *Tasiadu* pana la 27. *Augustu a. c. st. v.* se le substérna protopresbiterului gr. or. oradanu Simeonu Bic'a in Oradea-Mare (*Nagy-Várád*) alegerea se va tienea in faci'a locului in *Tasiadu* in órele de diminéti'a.

Tasiadu, 20. Iuliu 1881.

Comitetulu parochialu.

Cu contielegerea mea: **Simeonu Bic'a** Prot. Oradii-mari.

Conformu ordinaciunei consistoriale din 15/27 Iuniu a. c. Nr. 676 B. pentru indeplinirea vacantei parochie de clas'a III. *Dumbraviti'a de codru*, din protopresbiteratu Oradii-mari se escrie concursu cu terminu de alegere pe 6. *Septemvre a. c. st. vechiu*.

Emolumintele sutu:

Dela 150. numere de case, dela tota cas'a una vica de cucuruza sfarmatu face 37. cubule, cubululu computatu cu 5 fl. dau o sum'a 185 fl.

2. Stólele preotiesci indatinate de la comunii, ingrópaciuni, boteze si alte functiuni preotiesci se computu 120 fl.

3. 12. jugere de pamentu parochialu, a carui venitu anualu se pretiuiesce. 100 fl. de totu 405 fl.

Doritorii de a recurge pentru parochi'a acést'a sunt avisati: cá recursurile sale motivate cu documinte necesarie si intitulate comitetului parochialu din *Dumbraviti'a de codru* pana la 4. Septemvre a. c. st. v. se le substérna protopresbiterului gr. or. Oradanu Simeonu Bic'a in Oradea-mare (*Nagy-Várád*) alegerea se va efeptua in faci'a locului in órele de diminéti'a.

Dumbraviti'a de codru la 20. Iuliu 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Simionu Bic'a** Prot. Oradii mari.

Se escrie concursu, pentru deplinirea postului invetiatorescu din comun'a *Coasdu*, protopresbiteratulu Oradii-mari inspectoratulu Cef'a, cu terminu de alegere pe **29 Augustu v. a. c.**

Salariulu anualu: 40 fl. v. a. 16 cubule de grâu, — 6 jugere de pamentu aratoriu, — 6 stangenî de lemne, din cari se va incaldi si scól'a, — un'a capitia de fenu, — dela tóta cas'a un'a portiune de paie si cartiru liberu cu doue gradini de legume.

Recurentii. se fie proveidiuti cu testimoniu de preparandie si de cualificatiune producendu si atestatu de moralitate

Avendu ale substerne subscrisului inspectoru scolaru pana la terminulu alegerii, — in Berecheiu (Barakony) p. u, Cséffa

Coasdu 30 Iul. 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: **Teodoru Papu** m. p. inspeetoru scol.

Pe bas'a decisului Venerabilului Consistoriu aradanu de dto 15/27 Octomvre 1880 Nr. 2504 se escrie concursu pentru deplinirea postului de invetiatorésa la scól'a de fete din comun'a *B. Comlosiu*, Cottulu Torontál, — inspectoratulu B. Comlosiului, cu terminulu de alegere pe **13 Septemvre st. vechiu a. c.**

Emolumintele sunt:

In bani gata 300 fl. v. a. 6 orgie de paie din care are a se incaldi si scól'a, cartiru liberu cu gradina frumósá de legumi 800 □.

Recurentele sunt avisate recursele lor instruate conformu stat. org. bis. adressate comitetului parochialu, ale trimite inspectorului scolaru. Paulu Tempea in Toraculu-mare (per Bega-Szt-György) pana la terminulu indicatu.

B. Comlosiu 4 Augustu 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Panlu Tempea** m. p. vicariu protop. si inspectoru de scóle.

In urmarea ord. Ven. Cons. din Caransebesiu de dto 28 Maiu a. c. Nr. 143. S., comun'a *Romanesciu*, et. fili'a *Goisesciu*, devenindu in vacantia prin depunerea fostului invetiatoriu — se escrie concursu cu urmatórele emoluminte;

In bani gat'a pentru ambele comune 350 fl. v. a. pausialu de scrisu 6 fl. diurna la conferintia 8 fl. 20 metrii de lemne si cartiru liberu cu gradina de legemi.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a-si ascerne supliciele loru in sensulu stat. org. la subscrisului comisariu consist. pana la **27 Septembre c. v.** in care di va fi si alegerea.

Furdea in 18 August. 1881.

Porfiriu Petroviciu m. p.
preotu or. rom. comis. consist.

Se escrie concursu pentru publicarea postului invetiatorescu definitivu la scól'a gr. ort. rom. diu *Crivobara*, cottulu Temes. Protopopiatulu Lipovei cu

terminulu pana la **29 Augustu a. c. st. v.** in care di va fi si alegerea.

Emolumintele suntu in bani gata: 110 fl. v. a. scripturistica 10 fl. v. a. 4³/₄ jugere livada, 20 chible grau, 20 chible cucurudiu 10 orgii lemne din care are ase incaldi si scól'a si cartiru liberu cu gradina de legumi.

Doritorii de a ocupá acestu postu suntu avisati a-si trimitte recursurile instruate in sensulu statutului organicu bisericescu, dela recuienti se poftescu prelanga preparandia si Testimoniu de cualificatiune, se mai aiba celu putienu 4 clase normale si cuoscinti'a limbei magiare. Ale adresa comitetului parochialu in Crivabar'a, si a-le trimitte multonoratului Domnu Procopiu Lelescu preotu in Vizma ca inspectoru scolaru alu cerc. Secasiu, p. u. Székás Temes-megy. Totu odata suntu poftiti a-se presenta in biserica in Crivobara, de a-si arata desteritatea in tipicu si cantulu bisericescu, terminulu de a-se primi recursurile este numai pana la 23. Augustu.

Crivobara 11. Augustu 1881. v.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine. **Procopiu Lelescu** m. p. insp, scol.

Pentru deplinirea postului de invetiatoriu la clas'a II. de invetiatoriu la statiunea invetiatorésca gr. or. confes. din *Cladov'a*, — prott. Hassiasiuului — se escrie concursu cu terminu de alegere, pe diu'a **de 30 Augustu stil. vechiu a. c.**

Emolumintele sunt: in bani gat'a 300 fl. v. a. ca salariu, si 50 fl. v. a. ca pausialu pentru conferintie si scripturistica; 2 jugere de fenatia; 4. orgii de lemne pentru sine, si 4 pentru scól'a; si cortelu liberu cu ¹/₂ jugeru gradina intravilana.

Recursele instruate in sensulu statutului org. sunt a se adresa Comitetului parochialu gr. or. din Cladov'a, si a-se tramite parintelui protopopu Georgiu Cratiunescu in Belinez, per Kiszetó; avendu fiecare concurentu in vr'o Dumineca ori serbatóre a-se presentá in biserica din locu, spre a-si aretá desteritatea in cantulu si tipiculu bisericescu.

Cladov'a, 26 Iuliu 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **G. Cratiunescu** m. p. prott. si insp. scol.

Lititaciune minuenda.

Subscrisii in numele comitetului parochialu rom. gr. or. din *Socodoru*, Comitatu Aradului escrie concursu de licitare minuenda pentru reedificarea acoperementului dela scól'a 1. (vechia) cu pretiulu de esclamare 420 fl. v. a, adeca patrusute si doua-dieci fl. v. a.

Doritorii intreprindiatori suntu poftiti ase presenta pre diua de **16 Augustu a. c. st. v.** ante de amiadiadi la 10 ore, in localitatea scólei 1. din locu, unde se va tienea, proveidiuti cu unu vadiu de 10% si dupa efeptuirea licitarei se va incheia contractulu, care apoi se va suscerne Venerabilelui Consistoriu diecesanu spre revisiune si aprobare.

Socodoru 1. Augustu 1881.

Gavrilu Lazaru
not. com. paróchia

Stefanu Tulcanu
Ca presidele Comit. par.